

Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego

Im. E. Ringelbluma w Warszawie

**Zbiór dokumentów Gminy Żydowskiej
we Lwowie**

sygn. 119

Opracowała mgr Magdalena Siek

Warszawa 2013

Charakterystyka zbioru.

Na zbiór składają się dokumenty z lat 1609-1801, w większości sporządzone w języku łacińskim, czasami również po polsku. Znajdują się tu odpisy dekretów królewskich przyznających lub potwierdzających przywileje dla Żydów, dokumenty dotyczące sporów i spraw sądowych, umowy między magistratem miasta Lwowa a gminą żydowską miejską i podmiejską, protestacje i skargi, listy. Na jednym z dokumentów (119/32) znajduje się oryginalny podpis króla Augusta III.

Nie wiadomo jak dokumenty te znalazły się w posiadaniu Archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego.

Wykaz skrótów:

j. hebr. – język hebrajski

j. łac. – język łaciński

j. niem. – język niemiecki

j. pol. – język polski

l. – luźne

rkps – rękopis

s. – stron

1. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret Baltazara Stanisławskiego, podskarbiego koronnego, zwalniający Żydów od podatków w r. 1609.

1609, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

2. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret Zygmunta III Wazy w sprawie sprzedaży mięsa przez Żydów we Lwowie.

1616, rkps, j. łac., l., s. 4.

3. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata reskryptu Zygmunta III Wazy do magistratu miasta Lwowa w sprawie zapewnienia Żydom lwowskim wolnego handlu i zakaz stosowania wobec nich jakichkolwiek kar.

1627, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

4. Gmina Żydowska we Lwowie.

Syndyk gminy żydowskiej Szymon Szawłowicz przedłożył sądowi dekret Władysława IV z 1637 r.

1637, rkps, j. łac., l., s. 8.

5. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata umowy handlowej pomiędzy magistratem lwowskim a żydowską gminą we Lwowie zawartej 09.08.1629 r., na 10 lat. W umowie zachowano klauzule dekretu króla Zygmunta I z 1521 r. Umową handlową objęto przywóz, obrót i wywóz określonych towarów. Umowa dotyczyła tylko Żydów należących do gminy miejskiej, a wykluczała Żydów z przedmieść.

1637, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 11.

6. Gmina Żydowska we Lwowie.

Umowa pomiędzy magistratem lwowskim a gminą żydowską we Lwowie, wynikające z niej przepisy o budowie domów i użytkowaniu mieszkań i sklepów przez Żydów. Umowa zawarta pomiędzy przedstawicielami magistratu, mieszczaństwa i kolegium 40-tu z jednej strony, a seniorami synagogi i gminy żydowskiej z drugiej. Finansowe zobowiązania ze strony Żydów.

1647, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 9.

7. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret króla Władysława IV zatwierdzający pismo Andrzeja Mniszka, rachmistrza koronnego we Lwowie w sprawie zakazu stawiania budynku na Krakowskim Przedmieściu na prośbę jego mieszkańców.

1648, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

8. Gmina Żydowska we Lwowie.

Przywilej w sprawie wierzytelności żydowskich u chrześcijan. Oblata przywilejów nadanych przez Władysława IV (1633 r.) i Jana Kazimierza (1658 r.)

1664, rkps, j. łac., l., s. 7.

9. Gmina Żydowska we Lwowie.

Publikacja Uniwersału Trybunału Lubelskiego z 1661 r. Akt zabrania wszczynania tumultów i zaboru mienia ludności żydowskiej zamieszkałej w miastach, miasteczkach i wsiach. Winni mają być pociągani do odpowiedzialności bez względu na wiek i pozycję społeczną.

1664, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

10. Gmina Żydowska we Lwowie.

Skarga Abrama Lazarowicza, mieszkańca lwowskiego przedmieścia, który został napadnięty w Podhorcach przez nieznaną sprawców i ciężko raniony.

1664, rkps, j. łac., l., s. 2.

11. Gmina Żydowska we Lwowie.

Syndyk gminy żydowskiej Daniel Ignatowicz przedłożył oblatę uniwersału Stanisława Potockiego, wojewody krakowskiego i hetmana Wielkiego Koronnego, w którym zobowiązuje się wszystkich starostów, urzędników ziemskich, dzierżawców, burmistrzów i duchownych do zwalczania tumultów i gwałtów wobec ludności żydowskiej. Nakazuje się likwidowanie band pogromczyków i rabusiów przy pomocy wojska.

1664, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

12. Gmina Żydowska we Lwowie.

Członek gminy żydowskiej Szaja przedstawił Magistratowi lwowskiemu oblatę króla Jana Kazimierza do kasztelanów, starostów i innych wysokich urzędników. W piśmie mowa jest o wypadkach tumultów i grabieży mienia żydowskiego, jakie miały miejsce we Lwowie i innych miastach. Poleca się zwalczanie tych przestępstw i karanie winnych.

1665, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

13. Gmina Żydowska we Lwowie.

Uniwersał króla Jana Kazimierza skierowany do władz miejskich Lwowa, urzędów ziemskich, grodzkich, podwojewódzkich w sprawie przestrzegania praw nadanych Żydom, zapewnienia im bezpieczeństwa życia i mienia, karania winnych gwałcenia praw, wszczynających tumulty, popełniających morderstwa i grabieże.

1665, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

14. Gmina Żydowska we Lwowie.

Protestacja społeczeństwa żydowskiego w sporze z magistratem Lwowa. (dok. po konserwacji)

1668, rkps, j. łac., l., s. 3.

15. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata reskryptu króla Jana Kazimierza w sprawie procesu toczącego się pomiędzy gminą żydowską a lwowskim magistratem o tumulty i rabunki dokonane na ludności żydowskiej Lwowa.

1668, rkps, j. łac., l., s. 12.

16. Gmina Żydowska we Lwowie.

Protestacja żydowskiej starszyny przedmiejskiej gminy wobec radnych lwowskiego magistratu i kolegium czterdziestu w związku z toczącym się procesem.

1668, rkps, j. łac., l., s. 3.

17. Gmina Żydowska we Lwowie.

Przywileje generalne nadane przez Kazimierza Jagiellończyka w 1453 r. określające przywileje Żydów zamieszkałych na ziemiach polskich i uwarunkowania z tym związane. Przywileje zatwierdzone przez królów: Zygmunta Augusta, Stefana Batorego, Zygmunta III Wazę, Władysława IV, Jana Kazimierza i Michała Korybuta Wiśniowieckiego.

1669, rkps, j. pol., l., s. 20.

18. Gmina Żydowska we Lwowie.

Przedstawiciele obu synagog lwowskich: Abraham Izraelowicz, Zelman Wulfowicz, Hirsz Pinkas, Aron Samuelewicz i Majer Joelowicz wnoszą do władz miejskich sprzeciw w związku z ukróceniem praw i przywilejów Żydów, powołując się na dekret króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego z 1670 r.

1712, rkps, j. łac., l., s. 5.

19. Gmina Żydowska we Lwowie.

Akt gwarancyjny nadany przez króla Augusta II, w którym udziela się gwarancji bezpieczeństwa lwowskim synagogom, chroni Żydów przed wszelkimi gwałtami i krzywdami, zaleca rajcom miejskim, aby nie przeszkadzali Żydom w zajmowaniu się handlem i rzemiosłem. Akt sporządzony w Warszawie 7 września 1713 r.

1713, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

20. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata dekretu komisarzy królewskich z 1713 r., w sprawie sporu pomiędzy żydowskimi gminami miejską i przedmiejską a magistratem miasta Lwowa o zachowanie przywilejów nadanych gminom.

1714, rkps, j. łac., l., s. 15.

21. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata listu króla Augusta II (Warszawa 17 czerwca 1716 r.) moratorium zadłużeń i płatności Żydów na okres dwuletni, z powodu szkód wynikających z pożaru. (Dokument zniszczony, na s. 5-6 wycięto pieczęć).

1716, rkps, j. łac., j. hebr., l., s. 7.

22. Gmina Żydowska we Lwowie.

Protest Aarona Michalewicza, przedstawiciela gminy żydowskiej we Lwowie, wobec lwowskiego magistratu w sprawie okrutnego mordu dokonanego na Beyli Lewkowicz. Dochodzenie w tej sprawie.

1716, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 8.

23. Gmina Żydowska we Lwowie.

Generalny syndyk obu synagog lwowskich Izrael Lewkowicz przedłożył lwowskiemu oficjum oblata pism dygnitarzy kościelnych i świeckich w sprawie Żydów. M.in. oblata przywileju nadanego Żydom przez króla Jana Kazimierza 20 czerwca 1659 r.

1718, rkps, j. łac., l., s. 11.

24. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata potwierdzająca przywilej nadany gminie lwowskiej w 1690 r. Zezwolenie na utrzymanie jednej synagogi w mieście oraz dwóch synagog i cmentarza na przedmieściu.

1723, rkps, j. łac., j. niem., l., s. 1.

25. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata przywileju króla Augusta II z 1698 r. dla Żydów lwowskich. Dokument przedstawił w Radzie Miasta Izrael Lewkowicz, syndyk obu synagog we Lwowie.

1723, rkps, j. łac., l., s. 13.

26. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata dekretu króla Augusta II z 2 czerwca 1698 r. W dekreście zatwierdzono prawa i immunitet Żydów lwowskich oraz polecono, aby nie obciążać Żydów większymi podatkami i kontrybucją niż innych obywateli.

1723, rkps, j. łac., l., s. 6.

27. Gmina Żydowska we Lwowie.

List króla Augusta II do Wielkiego Podskarbiego Koronnego w sprawie bonifikaty sumy 41 tysięcy złotych polskich, którą gmina żydowska wpłaciła na utrzymanie garnizonu lwowskiego, a którą to sumę poleca się potrącić z podatku pogłównego.

1732, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

28. Gmina Żydowska we Lwowie.

Reskrypt króla Augusta II do komendanta Prezydium we Lwowie i komendanta garnizonu lwowskiego w sprawie podatku na utrzymanie garnizonu lwowskiego. Zaleca się, aby $\frac{3}{4}$ sumy czerwonych złotych pokrywało mieszczaństwo lwowskie, a $\frac{1}{4}$ – gmina żydowska.

1732, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

29. Gmina Żydowska we Lwowie.

Akta dotyczące sporu gminy żydowskiej we Lwowie z magistratem lwowskim w sprawie niedotrzymywania praw nadanych Żydom. Spór wniesiony do rozpatrzenia Sądom Królewskim Augusta II w Warszawie.

1732, rkps, j. łac., l., s. 7.

30. Gmina Żydowska we Lwowie.

Akta dotyczące sporu gminy żydowskiej we Lwowie z zakonem OO. Jezuitów. Protest gminy żydowskiej przeciw tumultom urządzanym przez zaków kolegium i uniwersytetu jezuickiego skierowanym przeciwko ludności żydowskiej.

1732, rkps, j. łac., l., s. 23.

31. Gmina Żydowska we Lwowie.

Relacja w sprawie sporu gminy żydowskiej we Lwowie z lwowskim magistratem o zniesienie zarządzeń krzywdzących Żydów i przywrócenie przywilejów. Spór toczy się przed Sądem Asesorskim w Warszawie.

1732, rkps, j. łac., s. 3.

32. Gmina Żydowska we Lwowie.

List króla Augusta III (Warszawa, listopad 1735 r.) w sprawie zażalenia Kahalu lwowskiego. Gmina żydowska skarży się, że część społeczeństwa żydowskiego we Lwowie odłączyła się do Synagogi i odmawia płacenia podatków kahalnych. Ponadto Żydzi uskarżają się na prześladowania ze strony mieszczaństwa lwowskiego. (dok. po konserwacji).

1735, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 3.

33. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret Augusta III z 11 lutego 1738 r. rozstrzygający spór pomiędzy magistratem miasta Lwowa a gminą żydowską we Lwowie, wszczęty w 1732 r.

1738, rkps, j. łac., l., s. 14.

34. Gmina Żydowska we Lwowie.

Relacja Andrzeja Jamrockiego, urzędnika sądu grodzkiego w sprawie skargi gminy żydowskiej we Lwowie do Sejmu Rzeczypospolitej na krzywdy i szkody doznane ze strony lwowskiego magistratu. Dekret króla Augusta III rozstrzygający spór.

1738, rkps, j. łac., l., s. 7.

35. Gmina Żydowska we Lwowie.

Manifest obu synagog lwowskich do arcybiskupa Jana Kantego Oraczewskiego. Żydzi występują ze skargą przeciw magistratowi miasta Lwowa i społeczności lwowskiej na brak obrony i niedotrzymywanie ustaw w sporach.

1738, rkps, j. łac., l., s. 6.

36. Gmina Żydowska we Lwowie.

Fragment dekretu zezwalającego gminie żydowskiej we Lwowie na utrzymywanie synagogi miejskiej i na przedmieściu. Dekret potwierdza przywilej z 1634 r.

1738, rkps, j. hebr., j. łac., l., s. 1.

37. Gmina Żydowska we Lwowie.

Relacja woźnego sądu grodzkiego Andrzeja Jamrockiego w sprawie dekretu Augusta III (Warszawa, 1738 r.) w sprawie sporu gminy żydowskiej ze Lwowa z magistratem miasta Lwowa.

1740, rkps, j. łac., l., s. 8.

38. Gmina Żydowska we Lwowie.

Józef Binczewski, sędzia sądów podwojewódzińskich, przedłożył w imieniu gminy żydowskiej ze Lwowa protest wobec magistratu miasta Lwowa, dotyczący tumultu, grabieży i gwałtów dokonanych 14 czerwca 1751 r. pomiędzy godz. 3 a 4 po południu na mieszkańcach dzielnicy żydowskiej. Jako sprawców zająć wymienia się rektora kolegium OO. Jezuitów i studentów tego kolegium. Wymienia się nazwiska poszkodowanych Żydów i rodzaj szkód.

1751, rkps, j. łac., l., s. 4.

39. Gmina Żydowska we Lwowie.

Józef Binczewski, sędzia sądów podwojewódzińskich, złożył oświadczenie w sprawie tumultu i gwałtów popełnionych na ludności żydowskiej. Kopia dokumentu 119/37.

1751, rkps, j. łac., l., s. 8.

40. Gmina Żydowska we Lwowie.

Relacja woźnego sądu grodzkiego, Jana Buczkowskiego, o aresztowaniu mieszczan lwowskich w związku z gwałtami na ludności żydowskiej.

1751, rkps, j. łac., l., s. 2.

41. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata dekretu króla Augusta II z 14 listopada 1757 r. Dekret dotyczy m.in. spraw synagogi i ustroju sądowego dla Żydów na ziemiach Czerwieńskich.

1757, rkps, j. łac., l., s. 26.

42. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret Trybunału Radomskiego rozstrzygający spór pomiędzy gminami żydowskimi we Lwowie a Prezydium Milicji miasta Lwowa z roku 1756.

1757, rkps, j. łac., l., s. 13.

43. Gmina Żydowska we Lwowie.

Syndyk Kahału Icko Szewachowicz doręczył reskrypt króla Augusta III do władz miejskich Lwowa i do wojewody i generała Ziem Ruskich w sprawie oderwania się części społeczeństwa żydowskiego od Kahału i wyboru własnego rabina. Zakazuje się pod karą wysokiej grzywny odłączania się od Kahału. Nakazuje się, aby władze miejskie nie ograniczały wolności handlu

żydowskiego i nie tolerowały ograniczenia handlu żydowskiego przez mieszczaństwo polskie. (dołączony mikrofilm)

1758, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

44. Gmina Żydowska we Lwowie.

Interwencja Icka Szewachowicza, syndyka miejskiej i przedmiejskiej gminy żydowskiej we Lwowie, przeciw usuwaniu Żydów z zajmowanych mieszkań i sklepów.

1758, rkps, j. łac., l., s. 3.

45. Gmina Żydowska we Lwowie.

Dekret króla Augusta III. Kancelaria Królewska zwraca się do Feliksa Czackiego w sprawie sporu gminy żydowskiej we Lwowie z magistratem miasta Lwowa. Spór toczy się przed Królewskim Sądem Asesorskim w Warszawie.

1759, rkps, j. łac., l., s. 7.

46. Gmina Żydowska we Lwowie.

Stanisław Krogulecki, Sędzia Najwyższy Sądu Grodzkiego we Lwowie, wnosi skargę i protest przeciw pogwałceniu obowiązujących praw. Protestacja dotyczy gwałtów na ludności żydowskiej w Zarwanicy i pobicie dwóch Żydów.

1759, rkps, j. łac., l., s. 3.

47. Gmina Żydowska we Lwowie.

Spór o dzierżawę i opłaty dzierżawne dziesięciu kotłów gorzelnianych na przedmieściu Lwowa.

1759, rkps, j. łac., j. pol., l., s. 4.

48. Gmina Żydowska we Lwowie.

Protestacja Józefa Skrzetuskiego, starosty mogilnickiego i wicewojewody lwowskiego w imieniu własnym oraz księcia Augusta Czartoryskiego wspólnie z Moszkiem Jurewiczem, szafarzem gminy żydowskiej we Lwowie wobec burmistrza i rajców miasta Lwowa. Protest dotyczy prześladowania Jurewicza.

1762, rkps, j. łac., l., s. 3.

49. Gmina Żydowska we Lwowie.

Protestacja Józefa Skrzetuskiego, starosty mogilnickiego i wicewojewody lwowskiego, wobec magistratu lwowskiego i zespołu sędziów, którzy bezprawnie osądzi i uwięzili Moszka Jurewicza, szafarza gminy żydowskiej we Lwowie.

1762, rkps, j. łac., l., s. 3.

50. Gmina Żydowska we Lwowie.

Manifestacja i protest władz miejskich Lwowa w sprawie przywilejów nadanych Żydom odnośnie handlu i propinacji. Przywileje te godzą w handel mieszczan.

1766, rkps, j. łac., l., s. 3.

51. Gmina Żydowska we Lwowie.

Oblata zatwierdzonego przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiwego statutu konfraterni kupców i rzemieślników lwowskich (Warszawa, 16 września 1767 r.). Statut zawiera 37 artykułów, w których określa się prawa i obowiązki stowarzyszonych (rzymskich katolików) oraz cele i zadania konfraterii. Statut przewiduje wyłączność obrotów handlowych dla stowarzyszenia. W art. 21 i 24 omówiono stosunek członków konfraterni do

obcych, zwłaszcza Żydów, uprawiających rzemiosło i trudniących się handlem i pośrednictwem.

1767, rkps, j. łac., j. pol., l., 35.

52. Gmina Żydowska we Lwowie.

Fragment dokumentu zawierającego wyjaśnienia sporu sądowego pomiędzy magistratem miasta Lwowa a gminą żydowską i synagogą we Lwowie w sprawie zakazu handlu i rugowania z domów chrześcijańskich. (Brak pierwszej strony).

1784, rkps, j. łac., l., s. 3.

53. Gmina Żydowska we Lwowie.

Kopia listu Kajetana Ignacego Kickiego herbu Gozdawa, arcybiskupa metropolity Lwowa. List konsystorski orzeka, na prośbę Kahału lwowskiego, że wszelkie pogłoski o tym, jakoby Żydzi używali do wypieku mac pesachowych krwi chrześcijańskiej, są fałszywe.

1801, rkps, j. łac., j. niem., l., s. 2.